

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Voorwoord

Ontmoeten en verbinden

Nine van Stratum & Harry van Velsen

In het systemisch bestel van verkiezingen ontmoeten we elkaar als samenleving in onze stem voor mensen van wie we vinden, of in ieder geval hopen, dat zij onze maatschappelijke meningen vertegenwoordigen. Als we kijken naar de uitslagen van de recent gehouden provinciale statenverkiezingen, dan lijken die meningen steeds meer versnipperd, los van elkaar te staan, te verharden in 'wij zijn beter dan zij'-standpunten. Zeker zijn daar de basisprincipes en slogans dat we allen streven naar vrede en veiligheid, naar werk voor iedereen, naar een basisgezondheidszorg voor iedereen en eerlijke verdeling van de schaarse goederen. Maar een 'algemeen goed' lijkt verder weg dan ooit. Mensen worden herschikt tot 'burgers', tot 'economische participanten'. En deze opgelegde orde van participatiesamenleving doet menigeen aarzelen: waar begint de samenhang in systemen; waarin mag ik verschillen; geldt het gemiddelde van 'het heteroseksuele gezin'; welke normatieve waarden zijn ten principale in het geding; ben ik mijn broeders hoeder? Waar mag mijn nuance beginnen, mijn relativering; waar mijn eigen verhaal?

In deze versnippering hebben wij als therapeuten elke dag ons werk. Wij ontmoeten in ons werk de diversiteit aan verhalen van mensen, de mens als systemisch narratief. De hechtingstheorie neemt in ons vak en in onze theorievorming een steeds belangrijker plaats in. Om je als kind, als partner, als vriend en ook als collega plezierig te kunnen verhouden tot de ander, is voldoende veiligheid nodig. Sue Johnson (2010) benadrukt veilige hechting tussen partners in haar *emotionally focused therapy*.

De band tussen geliefden is vergelijkbaar met die tussen partners, schrijft zij. De angst om de ander te verliezen, het verlangen om je verbonden te voelen, je voldoende gezien te voelen, je gewaardeerd te voelen en bij de ander terecht te kunnen, spelen in deze relaties een grote rol. Enerzijds hebben we de behoefte aan gelijkheid, in ergens bij horen en herkenning vinden in elkaar. Maar anderzijds is van groot belang om, ondanks de verschillen, elkaar te kunnen blijven vinden, ruimte te kunnen blijven

Nine van Stratum & Harry van Velsen

maken en voelen er te mogen zijn. Om geen waardeoordeel te voelen wanneer je anders denkt of voelt of doet, maar elkaar te ontmoeten in waardevol perspectief.

De veiligheid kan in het geding komen wanneer de behoefte aan gelijkheid te groot is en wanneer de druk op het aanhangen van één werkelijkheid tot dwang wordt. Verbinding is verschil: verbinding ontstaat binnen een context van verschil. Dit slaat een brug naar wat Bateson zegt in de documentaire van zijn dochter (2010): 'You cannot study one end of a relationship and make sense. What you will make is disaster.' Zo creëren wij continu verhalen over wie wij zijn in verhouding tot onze context, over wie wij zijn in relatie tot onze dierbaren, over hoe wij zijn gesteund of juist in de steek gelaten door de mensen van wie we hopen dat zij ons vertegenwoordigen.

Er valt dus veel te beluisteren in het verhaal van de ander. Daar ligt onze uitdaging, ook onze kracht. In systeemtherapieën en -counseling doen wij niet anders dan deze verhalen de ruimte bieden. Stem geven aan de verhalen die buiten de therapieruimte mogelijk niet verteld zijn of kunnen worden. In haar boek *Vertel – Over de kracht van verhalen* (2014) benadrukt Christien Brinkgreve dit belang van zowel naar verhalen luisteren als ze zelf vertellen. Verhalen leveren kennis op, vernieuwen het weten en leren waarheid van werkelijkheid te onderscheiden: verhalen herordenen en verbinden.

Maar wat nu als een relatie moeizaam verloopt? Als verbinding ver te zoeken is en verschillen olie op het vuur van de relatiestrijd zijn? Is de systeemvisie, de visie op behandeling, nog te zien als perspectief naast de politieke visie, of naast de financiële stem van bezuinigingen? En welke invloed heeft deze moeizame relatie tussen de therapeut en de overheid op ons vak? Hoe kunnen wij onze cliënten veiligheid bieden als wij ons werk niet zeker zijn? Hoe kunnen wij onze ideeën over wat goede behandeling is vasthouden als het budget steeds krappere wordt? Maar ook, hoe kunnen wij ruimte geven aan de stem van een samenleving die blijkbaar wil dat de gezondheidszorg minder geld kost?

De redactie heeft ervoor gekozen in ons tijdschrift meer ruimte te bieden aan wetenschappelijk en systemisch onderzoek uit België en Nederland. Onderzoek herordent, biedt nieuwe verhalen. Maar evenzo belangrijk zijn en blijven de artikelen uit de praktijk en de unieke ervaringen en visies van ons als professionals.

Lenny Rodenburg & Jolanthe de Tempe nemen ons mee in de ontwikkeling in hun oudertraining nieuwe autoriteit, waarin zij met het oog

op herstel van de hechtingsrelatie en de veiligheid steeds meer elementen vanuit de hechtingstheorie en theorie over emotieregulatie hebben toegevoegd. Met de systeemtheorie als referentiekader doet **Debby Linskens** voorstellen voor de rol en positie van de behandelcoördinator in een klinische multidisciplinaire setting. Als men oog heeft voor processen binnen het cliëntstelsel, inclusief het hulpverleningssysteem, die invloed hebben op de veiligheid binnen een team, heeft de behandeling van de cliënt een grotere kans van slagen.

Céline Hinnekens & Lesley Verhofstadt onderzoeken het begrip empathische accuraatheid: de mate waarin mensen elkaars onuitgesproken gedachten en gevoelens accuraat kunnen inschatten. Hoe goed kunnen wij eigenlijk mentaliseren bij onze partner en gezinsleden? Uit dit artikel blijkt maar weer het belang om aandachtig te blijven voor de verbale en lichaamstaal en de verhalen van de ander. Het regelmatig toetsen van de gemaakte veronderstellingen bij de gesprekspartner lijken bevorderlijk voor een accurater begrip van elkaar.

De rubriek De Praktijk telt twee bijdragen. **Petra Deij & Judith van Verseveld** pogen in hun praktijkbijdrage de koppeling te leggen tussen gehechtheid, partnerrelatieproblematiek en seksualiteit. Problemen in de seksualiteit zijn vaak deel van negatieve interactiepatronen waar het koppel uit wil komen. In dit artikel worden praktische handvatten geboden om dat binnen de behandeling bespreekbaar te maken. **Henk Jan Kolthof & Georgia Katsaragaki** beschrijven een casus waarin de veiligheid van de ontwikkeling van een kind in het geding is. Alleen door de problemen van moeder en kind in hun gehele context te bezien, wat goede samenwerking van meerdere hulpverleners vraagt, heeft behandeling kans van slagen.

In de rubriek Professie & Persoon deze keer ruimte voor de visie van hoogleraar sociale psychologie John Shotter. **Nine van Stratum & Jiska Boulogne** interviewden hem over zijn visie op taal, dialoog en therapie, met als belangwekkende uitspraak dat dialoog en verbinding niet iets is dat in een flits ontstaat, maar blijft groeien en ontwikkelen.

Jolante de Tempe gedenkt het overlijden van Luigi Boscolo, mede-grondlegger van de Milanese of cybernetische school, die onuitwisbare sporen nagelaten heeft. Het circulair vragenstellen, de positieve connotatie, de openheid voor de veelheid van mogelijke hypothesen en perspectieven, en het werk met een reflecting team zijn niet meer weg te denken uit de systeemtherapie.

Leny van Dalen recenseert *De oude koning en zijn rijk* van Arno Geiger en *Zolang ik het kan* van Hanne van Herwerden, boeken over de persoon-

.....
Nine van Stratum & Harry van Velsen

lijke ervaring van mensen met een dierbare met dementie. Van Dalen laat ons zien waarom juist deze twee uiteenlopende verhalen samen een mooie bron kunnen zijn voor therapeuten die met het onderwerp te maken hebben. In de recensie van **Jiska Boulogne** lezen we hoe Paulien Bom interviews hield met kinderen van ouders met bijzondere idealen. Hoewel het boek niet speciaal voor therapeuten geschreven is, biedt het een mooie schets van de dilemma's, krachten en valkuilen van een opvoeding met sterke idealen. Ten slotte geeft **Beatrijs Lens-van den Berg** in haar recensie van het boek *ASS bij je man, wat dan? Partnercursus autisme* van Els Blijd-Hoogewys & Anja Talboom de toepasbaarheid ervan – en de grenzen daaraan – voor partners of therapie weer.

Literatuur

- Bateson, N. (2010). *An ecology of mind – A daughter's portrait of Gregory Bateson* [dvd]. Bellingham, WA: Nora Bateson. Informatie via www.anecologyofmind.com.
- Brinkgreve, C. (2014). *Vertel – Over de kracht van verhalen*. Amsterdam: Atlas Contact.
- Johnson, S. (2010). *Veilig verbinden – Emotionally focused therapy in de praktijk*. Utrecht: Stichting EFT Nederland.